
Το πρόβλημα της Ετεροδοσοληψίας εν μέσω Κρίσεως

Θ.Π. Τάσιος

1. Εισαγωγή

α) Αντιλαμβάνομαι ότι βρισκόμαστε εδώ σήμερα προκειμένου να συμβάλουμε (κατα ένα μικρό έστω μέρος) στο ξεπέρασμα της οικονομικής Κρίσης της Χώρας. Διοτι, πράγματι, η πλειονότητα των αναλυτών δέχεται ότι, εκτός κι απ' τη διεθνή συγκυρία, οι **κύριες αιτίες** της οικονομικής-μας καταβαράθρωσης είναι ΗΘΙΚΗΣ κατηγορίας, όπως λ.χ. (τελείως ενδεικτικά και δειγματοληπτικά) υπενθυμίζεται στα ακόλουθα:

- Ο υπερδανεισμός του Κράτους για την εξυπηρέτηση άμεσων παροχών – αδιαφορώντας για τις βαρύτατες οικονομικές συνέπειες πάνω στην επόμενη γενιά – ανηθικότητα δηλαδή...
- Η εκτεταμένη υπερτιμολόγηση υπηρεσιών και προϊόντων, με αποτέλεσμα την όξυνση των αναγκών των πτωχότερων – άρα την αύξηση των πιέσεων για εξωτερικό δανεισμό. Αυτά συνεπάγεται η Αισχροκέρδεια.
- Η μειωμένη παραγωγικότητα (είτε λόγω αναποδοτικής παιδείας, είτε λόγω ανυπαρξίας θεσμών λογοδοσίας) έχει και ρίζες Ανήθους...
- Οι οξύτερες κοινωνικές πιέσεις διορισμών σε δημόσιους Οργανισμούς, οι οποίες οδηγούν σε γιγαντισμό, δυσλειτουργία, αναποδοτικότητα και αντιοικονομικότητα πολλών δημοσίων φορέων. Αυτές ακριβώς οι πιέσεις που ασκώ εγώ, τώρα, συνιστούν μετακύλιση κόστους σε σάς και ύστερα – συνιστούν δηλαδή Κλοπή.
- Η ομηρία που ασκείται εις βάρος ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού, προς όφελος των επαγγελματικών συμφερόντων άλλων πληθυσμιακών Ομάδων, αν δέν είναι Κλοπή, τί είναι;
- Η εξαιρετικά εκτεταμένη αποφυγή των φορολογικών-μας υποχρεώσεων ή ακόμα και η περήφανη εθνική ακαταδεξιά-μας να ζητήσομε απόδειξη – καθημερινό έγκλημα εκατομμυρίων συμπολιτών μας. Οι οποίοι άλλωστε, μέχρι προχθές, έδιναν κολόκουρο και στους Ταμίες των Θεάτρων για να πάρουν «καλή» θέση! Ασύγγνωστη και χαμογελαστή νομιμοποίηση αισχροκέρδειας.
- Καθώς και ποικίλες άλλες ανάλογες **συμπεριφορές**, ένδεικτικές μειωμένης κοινωνικότητας – δηλαδή Ανηθικότητας.

Σ' όλες αυτές τις αιτίες, παρατηρούμε προφανή τα χαρακτηριστικά της **Ανηθικότητας**, με άμεσες όμως οικονομικές επιπτώσεις! Κι έτσι, μια **Ποιότητα** (το μειωμένο Ήθος) μετατρέπεται σε Ποσότητα (την μείωση της πραγματικής οικονομικής στάθμης μας) – όπως περίπου το έλεγαν οι παλιές Χρηστομάθειες.

Ετούτη όμως η παθογένεια, δυστυχώς, δέν προβλέπεται σαφώς απ' την παραδοσιακή Οικονομική Επιστήμη: Ποιός επιστήμονας θα δεχθεί ξεκάθαρα ότι το **Ήθος παράγει Πλούτον**. (Παρά το γεγονός βέβαια πως ο Δαρβίνος μας διαβεβαιώνει ότι μια Ομάδα ζώων αποχτά μεγαλύτερο εξελικτικό πλεονέκτημα, όσο μεγαλύτερη εσωτερική ηθοσυνοχή διαθέτει).

Γι' αυτό και οι σύγχρονες τάσεις στην Οικονομική Επιστήμη είναι να βασισθεί πλέον στον Homo – κι όχι στον μανιχαϊστικό Homo Economicus.

- β) Στην σαφώς πλέον αναφαινόμενη εξίσωση «κοινωνική ανηθικότητα» ίσον «κοινωνική αντιοικονομικότητα» (που οδηγεί σε Κρίση), αντιλαμβανόμαστε ευκολότερα και την τεράστια **διάβρωση** της Οικονομίας εξαιτίας της Ετεροδοσοληψίας – ενος φαινομένου κατεξοχήν ανήθικου. Θεωρώντας λοιπόν ότι η γάγγραινα της Ετεροδοσοληψίας (ή, με τα συγγενή-της ονόματα, της Διαπλοκής, της Διαφθοράς, της Δωροδοκίας κ.λπ.) είναι εμφανώς **συνυπεύθυνη** για την σημερινή οικονομική-μας Κρίση, θα χαρακτηρίζαμε τη τρέχουσα εκδήλωση ως μια εύστοχη και **εξόχως επίκαιρη** συμβολή στην εκ των έσω αναίρεση της Κρίσης, χάρις στην άρση της Στρέβλωσης της Αγοράς, χάρις στην εξοικονόμηση τεράστιων ποσών δημόσιου χρήματος, και χάρις στη βελτίωση της Ποιότητας των παραγομένων προϊόντων και υπηρεσιών – ιδίως για τους φτωχότερους. Κι απ' αυτήν την άποψη, η ψιθυρισθείσα (ατυχώς: μόνο ψιθυρισθείσα, και μή διατυπωθείσα, ούτε δημοσίως υποστηριχθείσα) άποψη «τί τα θέλετε τώρα αυτά μές στην Κρίση», λέω, αυτή η άποψη συνιστά μια καραμπινάτη Αντιλαϊκή Υπεκφυγή!
- γ) Η φετεινή έρευνα του «Ευροβαρόμετρου» στην Ελλάδα για το θέμα της διαφθοράς, επιβεβαιώνει πλήρως τη φιλολαϊκή σημασία της πρωτοβουλίας του ελληνικού τεχνικού κόσμου ενάντια στην Ετεροδοσοληψία. Ιδού μερικά χαρακτηριστικά ευρήματα.
- Το 98% των ερωτηθέντων θεωρεί τη διαφθορά **μείζον** πρόβλημα για τη Χώρα. Κραυγή παλλαϊκή!
  - Γύρω στο 60% πιστεύουν ότι το φαινόμενο **χειροτέρευσε** κατά τα τρία τελευταία χρόνια. «Καλά» θα διερωτηθούν οι λαϊκιστές, «μέσα στην Κρίση;». Άλλη μια ένδειξη, λέω, ότι έχομε οξύτατο έλλειμμα Ήθους – θέμα σαφώς πολιτικό, για όσους δέν υποκρίνονται.
  - Το 80% περίπου θεωρεί ότι η διαφθορά επηρεάζει πλέον την **καθημερινή-μας** ζωή. (Κι είναι το ποσοστό αυτό τ ρ ι π λ ά σ ι ο του ευρωπαϊκού μέσου όρου – αλλα, κατα τα άλλα, είμαστε ο αγνότερος λαός της Ευρώπης. Τους τελευταίους μήνες, ξεράθηκε το σάλιο πλείστων διανοουμένων-μας να μας παινεύουνε...
  - Έχει και στον ιδιωτικό τομέα διαφθορά· στον δημόσιο όμως τομέα το ειδεχθές αυτό φαινόμενο έχει **τριπλάσια** ένταση στην Ελλάδα. (Για να ξέρομε ποιος υπονόμεισε τα σοσιαλδημοκρατικά ιδεώδη...).
  - Ευτυχώς, τα δύο τρίτα περίπου των ερωτηθέντων Ελλήνων πιστεύουν ότι το όλον πρόβλημα είναι ευθύνη των ίδιων **των πολιτών**.
- Ιδού άλλο ένας λόγος για να επιχαίρομε για τη σημερινή πρωτοβουλία των Ελλήνων Εργοληπτών και την εμβληματική αυτή Σύναξη.

2. Ονόματος επανεπίσκεψις

- α) Αλλ' άς πάρομε τα πράγματα απ' την αρχή – δηλαδή απ' το όνομα. Εδώ, ανάμεσα απ' τα τριάντα ονόματα στα οποία ακούει το φαινόμενον (όπως κάθε καθωσπρέπει απατεώνας), ήτοι
- Διαπλοκή
  - Διαφθορά
  - Δεκασμός
  - Δωροδοκία

- Δωροδοσία
- Δωροκοπία
- Δωροληψία
- Ετεροδοσοληψία
- Εξαγορά
- Κολόκουρο
- Λάδωμα
- Λίπανση
- Λοβιτούρα
- Μίζα
- Μπαχτσίς
- Ρεμούλα
- Συναλλαγή
- Τα παίρνει
- Τα πιάνει
- Το καπιτίς του (της)
- (Κάτω απ' το) τραπέζι
- Του (της) τα σκάσαμε
- Του τα χώσαμε
- Το ποσοστό του (της)
- Φακελλάκι
- Χρηματισμός

προτιμώ τον επιστημονικό όρο «Ετερο-Δοσο-Ληψία».

Έναν όρο άλλωστε ακριβέστερον όλων, αφού

- (i) Το έγκλημα διαπράττεται καί απ' τον «δίδοντα» καί απ' τον «λαμβάνοντα», ενώ
- (ii) αμφότεροι καρπούνται συμφέροντα «ετέρας» προελεύσεως (λ.χ. χρήματα του Ιδιοκτήτη του Έργου ή απλώς καρπούνται τον παραγκωνισμό άλλων πολιτών, κ.λπ.)

β) Αξίζει να διευκρινισθεί πάντως ότι κάμποσοι απ' αυτούς τους οιονεί συνώνυμους όρους, χρησιμοποιούνται καταχρηστικώς και σε περιπτώσεις αμοιβών νόμιμης υπερωριακής εργασίας ή αναγκαστικής διακλαδικότερης συνεργασίας, προς εξυπηρέτηση του δωροθέτη. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να θυμηθούμε ότι συγκριτικώς ηπιότερη μορφή διαπλοκής είναι η οικειοθελής χρηματική καταβολή απο εξυπηρετούμενο Άτομο προς Επαγγελματίαν, του οποίου οι προσφερόμενες υπηρεσίες έχουν εξωφθάλμως υποτιμολογηθεί. Άλλο τώρα άν σε ευνοούμενες δημοκρατικές κοινωνίες, τέτοιες άδικες (φαρισαϊκές μάλλον) τιμολογήσεις είναι αδιανόητες.

3. Μικρή ιστορική αναδρομή

Ιστορικώς θα μπορούσαν να διακριθούν οι ακόλουθες κατηγορίες Δωροδοκίας.

- α)** Ο εξευμενισμός μιας αυθαίρετης (και ενίοτε κτηνώδους) Εξουσίας μέσω πλουσιών δώρων που της προσφέρονταν απο ταλαίπωρους υπηκόους, είναι το πρώτο ίσως περιστατικό δωροδοκίας στην Ιστορία.
- β)** Απ' τον καιρό που στις ανθρώπινες Ομάδες θεσμοθετήθηκε ο καταμερισμός της Εργασίας, όλα τα μέλη της Ομάδας «επαγγέλλονται» (ανακοινώνουν δηλαδή) ότι μπορούν να εξυπηρετήσουν, να ικανοποιήσουν δηλαδή μια ορισμένη ειδική ανάγκη των άλλων. Οπότε προέκυψε σιγα-σιγά η ανάγκη **ελέγχου** του επαγγελματία, πρώτον ως προς την ικανότητά-του και δεύτερον ως προς την ποιότητα των τελικά προσφερομένων υπηρεσιών ή προϊόντων του. Και ήταν ανθρώπινο να διαπιστώνονται ενίοτε στρεβλώσεις σ' αυτούς τους δύο ελέγχους, οπότε και παρουσιαζόταν η δυνατότητα δωροδοκίας προς τους ελέγχοντες ή και

(όπερ ισοδύναμον) η δυνατότητα εκπτώσεων χρέωσης προς τον Πελάτην, ενόψει της χαμηλότερης στάθμης προσφερομένων αγαθών (κι αυτό ανήθικο).

Είτε και το αντίστροφο, σε περιπτώσεις πολύ προικισμένων ή σπάνιων Επιτηδευματιών, να παρατηρηθεί μια τόσο υψηλή αμοιβοδοσία εκμέρους ορισμένων πλουσίων πελατών, ώστε η υπόλοιπη Ομάδα να στερείται των υπηρεσιών ή προϊόντων του Επιτηδευματία.

- γ) Η μεγάλη όμως έκταση του φαινομένου ανάγεται στις εποχές του Κρατισμού. Τώρα, δέν ήταν μόνον η διαστρεβλωτική **δωροληψία** εκμέρους των κρατικών υπαλλήλων, αλλά και η εκμετάλλευση της θέσης-των επι **χρηματισμώ**. Κατα τον Μεσαίωνα ενγένει και κατα την Οθωμανική περίοδο, το λάδωμα πήγαινε σύννεφο. Στον δέ σύγχρονο κόσμο, μέχρι και βασιλικός σύζυγος αυστηροτάτης ευρωπαϊκής Χώρας τά 'πιανε – ενώ στις λεγόμενες χώρες του Τρίτου Κόσμου (κύττα ποιός μιλάει – αλλά τέλος πάντων) η **διαπλοκή** είναι η **κύρια** διαδικασία της οικονομικής ζωής και κρατάει τον Λαό δέσμιο της υπανάπτυξης.

Πρόκειται λοιπόν για μια **ιστορική δύναμη** τεράστιας κοινωνικής δυναμικής, την οποίαν ίσως δέν την έχει πάρει στα σοβαρά η Επιστήμη (της Οικονομίας κυρίως). Ούτε διαθέτομε τόσες αναλυτικές κοινωνιολογικές μελέτες, όσες θα μπορούσαν να στηρίξουν μια καλά οργανωμένη **συλλογική** αντίδραση: Αρκούμεθα συνήθως σε μια λεκτική καταδίκη του «σκοτεινού» αυτού φαινομένου – το οποίο ως εκ τούτου παραμένει σκοτεινόν.

4. Οι Μετρήσεις του φαινομένου

Κυρίως όμως, λόγω της φύσεως του πράγματος, λείπουν οι **μετρήσεις** – κι όταν δέν διαθέτεις μεθόδους καταγραφής και ποσοτικοποίησης, η επιστημονική έρευνα ενός φαινομένου χωλαίνει ή και ματαιώνεται.

- α) Η πρώτη απόπειρα συστηματικής μέτρησης έγινε απ' τη «Διεθνή Διαφάνεια», στην κλίμακα Χωρών μόνον, και πάντως με εναν πολύ **έμμεσον** τρόπο: Δέν μετρείεται το φαινόμενο καθεαυτό, αλλά η περι του φαινομένου διάχυτη αντίληψη των πολιτών της κάθε Χώρας. Επι πλέον, πρέπει να ομολογηθεί ότι καί το είδος των ερωτημάτων της εκάστοτε δημοσκόπησης, καί η αντιπροσωπευτικότητα του πληθυσμιακού δείγματος, μπορούν επίσης να γίνουν αντικείμενο κριτικής. Ωστόσο, οι αβεβαιότητες εξαιτίας αυτών των τριών αιτιών, αμβλύνονται σημαντικά απ' το γεγονός ότι τα αποτελέσματα των περιοδικών μετρήσεων της Διεθνούς Διαφάνειας δέν παρουσιάζονται με απόλυτες τιμές, αλλά μόνον υπο την μορφήν **σχετικής κατάταξης** των Χωρών. Αμβλύνονται δέ ακόμα περισσότερο, όταν ούτε κάν την ακριβή θέση μιας Χώρας στην όλη κατάταξη δέν επικαλούμαστε, αλλ' αντ' αυτής εστιάζομε στην ετήσια **μεταβολή** αυτής της θέσης, προς τα πάνω («αθώωσης») ή προς τα κάτω («καταδίκη»).

Με αυτά τα δεδομένα, τα αποτελέσματα των μετρήσεων της Διεθνούς Διαφάνειας καθίστανται επιστημονικώς πολύ ακριβέστερα, και για τούτο πολύτιμα.

Για όποιον λοιπόν ενδιαφέρεται στ' αλήθεια για τον Λαό-μας, για την καταπολέμηση της φτώχειας-μας και της αμορφωσιάς-μας, η προσεκτική παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της Διεθνούς Διαφάνειας για το στίγμα της «διαφθοράς» της Ελλάδας, έδινε πολύτιμες εκτιμήτριες καί για την εξέλιξη της πραγματικής ελληνικής Οικονομίας, που θα μπορούσαν να ήταν άλλη μια ένδειξη της επερχόμενης Χρεοκοπίας.

β) Η δεύτερη και ουσιαστικότερη μέθοδος μέτρησης της Ετεροδοσοληψίας (ΕΔΛ) είναι οι **άμεσες** συνεντεύξεις:

- Ερωτηματολόγιο σε μεγάλο πλήθος πολιτών, ένα ποσοστό των οποίων έχει προβεί σε δωροδοσίαν, αυτοβούλως ή εκβιαζόμενον. Οι πολίτες αυτοί προσφέρουν σπουδαίες λεπτομέρειες για τα πλοκάμια της ΕΔΛ και τον τρόπο λειτουργίας της. (Πάντως, οι πληροφορίες αυτές ενδέχεται να είναι σε έναν βαθμό υπερτονισμένες λόγω θερμής προσωπικής εμπλοκής). Η μέθοδος ακολουθείται απ' την «Διεθνή Διαφάνεια, Ελλάς», σε συνεργασία με την Public Issue, και έχει αποδώσει πολύτιμα στοιχεία για τον ιδί που μολύνει τόσο πλατειά τον καθημερινό-μας βίο.
- Συνεντεύξεις με επώνυμους έμπειρους παράγοντες του δημοσίου βίου, γνώστες του φαινομένου, κι απ' τις δυό μεριές του. Την μέθοδο αυτή των «αντιπροσωπευτικών» συνεντεύξεων εφάρμοσα κι εγώ (βλ. §6β πιοκάτω).

γ) Μια τρίτη (ανεπαρκής σε έκταση, αλλά εξαιρετικά εντυποσιακότερη) μέθοδος μέτρησης του φαινομένου που μας απασχολεί, είναι οι κατα καιρούς ξαφνικές αποκαλύψεις σκανδάλων δωροδοκίας που ξεσπάνε (σε διεθνή κλίμακα δέ) απο:

- Πολιτικές ομάδες, όπως λ.χ. στην περίπτωση καταγγελίας χαριστικών εισπράξεων αντιπάλου κόμματος.
- Τη Δικαιοσύνη, εν αναφορά προς συστηματικές δωροδοκίες μιας Επιχείρησης για την απόκτηση παράνομης ευνοϊκής μεταχείρησης σε περιπτώσεις διαγωνισμών δημόσιων προμηθειών. Σ' αυτήν την κατηγορία υπάγεται και η περίπτωση ορισμένων πολυεθνικών Εταιρειών, προερχομένων μόν απο Χώρες εσωτερικώς αδιάφθορες, εκμεταλλευόμενες όμως το κουσούρι του λαδώματος υπανάπτυκτων Χωρών για την ανάληψη Έργων ή την ανάθεση Προμηθειών. Ετούτο το φαινόμενο οδηγεί σε έναν πρωτόγνωρο σε είδος και ποσά χρηματισμό τοπικών παραγόντων, καθώς και σε μια έντονη στρέβλωση της τοπικής Αγοράς. Ντροπή βεβαίως στις Χώρες οπόθεν οι μεγάλες αυτές Επιχειρήσεις. Τιμή-τους όμως όταν, πρώτες αυτές, ξεσκεπάζουν ενίοτε αυτήν τη ντροπή.

5. Οι αιτίες που ευνοούν την Ετεροδοσοληψία

Εδώ, σήμερα, θα υπομνήσω (διαγωνίως μόνον) τα γενικά κοινωνικά αίτια που παρωθούν τους πολίτες προς την παράνομη Δοσο- ή προς την πιό παράνομη Ληψίαν- :

- Ελλειπίες **Προδιαγραφές** ποιότητας υπηρεσιών ή προϊόντων.
- Ελλειπίες **Έλεγχοι** παραγωγής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών.

- Υπερτροφική (φαρισαϊκή κατά βάθος) **Γραφειοκρατία**, δηλαδή αύξηση εμπράγματος και χρονικού κόστους της εξυπηρέτησης.
- Ποσοτική ή ποιοτική **ανεπάρκεια** διατιθέμενων υπηρεσιών ή προϊόντων.
- Ανεπαρκής **γνώση** διαδικασιών και δικαιωμάτων απ' τον χρήστη.
- Χαμηλή στάθμη **Απολαβών** του παρόχου.
- Αμβλεία αντίληψη κοινωνικού Ήθους...

Παρά την ανεπάρκεια αυτού του Καταλόγου, εύκολα μπορούν να συναχθούν μερικά (γνωστά άλλωστε) συμπεράσματα:

- Η Διαφθορά είναι συνάρτηση του ΑΕΠ της Χώρας – όλες οι πιο πάνω ελλείψεις, οδηγούν **καί** στην υποανάπτυξη.
- Ρέπουν προς την Ετεροδοσοληψία οι πιο αδύναμοι (οι φτωχότεροι και οι νεότεροι) – με εξαίρεση βεβαίως την μεγαλοδιαπλοκή που είναι ίδιον των ισχυρότερων (πλουσιότερων ή πιο ηλικιωμένων).
- Η Διαφθορά ογκούται όταν είναι ανορθολογική η παραγωγική και η διοικητική οργάνωση.

Όλα ετούτα τα αναμενόμενα συμπεράσματα έχουν άλλωστε διασταυρωθεί και μετρητικώς, μέσω των Βαρομέτρων της Διεθνούς Διαφάνειας.

Γι' άλλη μιά φορά όμως, παρατηρούμε πόσο **ρ ι ζ ι κ ή ς** σημασίας είναι το φαινόμενο που μας απασχολεί: Πόσο άμεσα διαρθρωμένο είναι με το σύνολο σχεδόν των κοινωνικών και των πολιτικών δράσεων – γεγονός που μοιάζει να έχει υποτιμηθεί από κάμποσους σοβαρούς (ή σοβαροφανείς) αναλυτές των δημοσίων πραγμάτων.

6. Οι εκτιμώμενες βλάβες στο σώμα της Κοινωνίας

- α) Οι αναμενόμενες τεράστιες οικονομικές ζημιές τις οποίες προκαλεί στον Λαό η γάγγραινα της Ετεροδοσοληψίας (ΕΔΛ), χρειάζεται τώρα να συγκεκριμενοποιηθούν – έστω κι αν ο καθένας τις ξέρει, αλλά λίγοι τις μολογάνε. (Θα ονομάζομε «έργον» τις υπο πληρωμήν παρεχόμενες υπηρεσίες ή τα παραγόμενα προϊόντα). Ζημιές:
- Μείωση Κεφαλαίου που απομένει για το σκοπούμενο έργο καθεαυτό. Ένα σοβαρό ποσοστό της διαθέσιμης πίστωσης κατακρατείται απο τρίτους.
  - Τεχνητή διόγκωση του απαιτούμενου έργου, λόγω προς τούτο παρεμβάσεων των επιόρκων.
  - Διαφυγόν κέρδος του Ιδιοκτήτη απ' τις λόγω ΕΔΛ προκαλούμενες καθυστερήσεις αποπεράτωσης του έργου ή παράδοσης της Προμήθειας. Χάνομε δηλαδή χρόνο εκμετάλλευσης του τελειωμένου έργου.
  - Στέρξη του κοινωνικού οφέλους που θα προέκυπτε απ' τον ελεύθερο ανταγωνισμό.
  - Πτώση της ποιότητας του έργου, δηλαδή αύξηση μελλοντικών δαπανών για συντήρηση ή δαπανών για την ικανοποίηση αναγκών εξαιτίας της μειωμένης ποιότητας.
  - Δίαυλοι ξεπλύματος μαύρου χρήματος, μιάς και δέν εκδίδεται κανένα παραστατικό στοιχείο...

- Χρόνια αποθάρρυνση της ανάπτυξης μιας ωφέλιμης για το κοινωνικό σύνολο επιχειρηματικότητα απο υγιείς παράγοντες (μεσοπρόθεσμη αναπτυξιακή βλάβη).
- Έμμεση δυσμενέστατη επιρροή στα ήθη της ευρύτερης Κοινωνίας, λόγω της αρρωστημένης ατμόσφαιρας που δημιουργείται και του άθλιου παραδείγματος που δίδεται.

β) Ως πότε αυτός ο Λαός (και οι ηγέτες-του;) θα την ανέχεται αυτήν την μόνιμη οικονομική απώλεια και, το κυριότερο, ως πότε θα δέχονται αδιαμαρτύρητα αυτήν την έργω Προσβολήν που τους γίνεται;

Ως πότε το μείζον αυτό θέμα θα μένει έξω απ' τις κοινωνικές-πολιτικές Μελέτες των Ειδικών – κι ως πότε τα Κόμματα δέν θα βγάζουν κίχ γι' αυτό το μέγα καρκίνωμα;

Πρίν απο πέντ' έξη χρόνια, στο οικείο Κεφάλαιο του βιβλίου-μου «Δημόσια και Ιδιωτικά Έργα, Παθήματα και Μαθήματα» (έκδοση του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος), καλούσα στη σελ. 61 (εγώ ο έσχατος) καλούσα καί τα πολιτικά Κόμματα να σηκώσουν φωνή έναντι όσων λέγονται για τα μπαχτσίσια πολιτικών προσώπων – υπενθυμίζοντας κιόλας οτι ολόκληρο το πολιτικό σύστημα της Ιταλίας ανατράπηκε εξαιτίας των "tangentisti" (των κομματικών κολόκουρων δηλαδή στις κρατικές προμήθειες και τα δημόσια έργα).

Και δέν έχει τύχει να αναγνώσω τις σχετικές επι του μείζονος αυτού θέματος λεπτομερείς Μελέτες ελληνικών κομμάτων – ιδίως τώρα οπου, κατα το Ευρωβαρόμετρο, 75% των ερωτηθέντων Ελλήνων θεωρεί οτι οι **βουλευτές** δωροδοκούνται και καταχρώνται την εξουσία-τους για προσωπικό-τους όφελος...

7. Η Ετεροδοσοληψία στα Τεχνικά Έργα της Χώρας

α) Όλοι θυμώμαστε την εποχή οπου σ' αυτήν την αθώα Χώρα, ο όρος δωροδοκία ακουγόταν μόνον στον Τομέα των τεχνικών έργων. Και μια ολόκληρη μπαταχτσίδικη κοινωνία εκφραζόταν υποτιμητικά για τον «Εργολάβο» – τον ίδιο καιρό που, χάρις ακριβώς στους έλληνες Μελετητές και Κατασκευαστές, η Χώρα έβγαινε απ' την υποανάπτυξη.

Μά, ήταν τόσο άδικος αυτός ο υπαινιγμός περι διαφθοράς των Εργολάβων; Απαντώ:

- Πρώτον, ήταν ορθός κατα το γεγονός κάμποσων σχετικών τέτοιων περιστατικών.
- Δεύτερον, ήταν άδικος κατα το γεγονός οτι δέν περιελάμβανε και τους Αποδέκτες του αμαρτωλού χρήματος, ήτοι τον εσμόν των ανεπάγγελτων μεσαζόντων (δήθεν κολλητών της εξουσίας), και των ολίγων επιόρκων δημοσίων λειτουργών.
- Τρίτον και κυριότερον, ήταν τεραστίως άδικος κατα το γεγονός οτι απέκρυπτε εκείνο το οποίο παγκοσμίως γνωρίζομε σήμερα, οτι δηλαδή δέν υπήρχε επαγγελματική κατηγορία Ελλήνων που να ήταν ετεροδοσοληπτικώς αναμάρτητη – περιλαμβανομένων Ιερέων, Δικαστικών, Αστυνομικών, Πολιτικών και πλήθους άλλων Επιτηδευματιών – Επιστημόνων ιδίως!

Είμαι βέβαιος ότι εμπειρικές κοινωνιολογικές μελέτες που συντάσσονται τώρα (;) απ' τους Ειδικούς θα δείξουν ότι, γι' άλλη μια φορά, οι Μηχανικοί χρησίμευσαν και ως διοπομπαίοι τράγοι. Την ίδια ώρα μάλιστα όπου οι περισσότερες εργοληπτικές Συμβάσεις ήσαν εξόχως ετεροβαρείς και είχαμε και πολλά περιστατικά πτώχευσης Εργοληπτών υπο το βάρος των χρεών τους.

β) Στο βιβλίο-μου εκείνο περιλαμβάνεται και μια μελέτη-μου (κατ' ανάθεση του ΤΕΕ παρακαλώ), στην οποία αναλύονται οι συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη αυτού του δηλητηριώδους αντιλαϊκού μανιταριού – και είμαι υποχρεωμένος να επαναλάβω και εδώ σήμερα τους τίτλους μόνον των σχετικών κεφαλαίων:

- Η χαμηλή μισθοδοσία των Επιβλεπόντων Μηχανικών όταν διαχειρίζονται κάθε μέρα ζητήματα τεράστιας τεχνικής, νομικής και οικονομικής ευθύνης.
- Οι μειωμένες ηθικές αντιστάσεις εξαιτίας και της ξεσαλωμένης κομματικοποίησης στη διοίκηση των Υπουργείων.
- Οι χωλαίνουσες διαδικασίες ανάθεσης και (κυριώτατα) εποπτείας, ελέγχου και παραλαβής των Μελετών των Έργων. Και, μια κακή Μελέτη είναι κράχτης πάσης φύσεως ετεροδοσοληψιών.
- Οι εξ αντικειμένου δυσχερέστατες διαδικασίες διακήρυξης και ανάθεσης Κατασκευής τεχνικού έργου: Μόνον οι ερασιτέχνες (πολιτικά συνήθως πρόσωπα, καλών βεβαίως κατ' αρχήν προθέσεων) υποτιμούν την έκταση και την περιπλοκή των προϋποθέσεων και συνθηκών που θα άμβλυναν τα σχετικά προβλήματα. Έχω κι εγώ ξοδέψει λίγα χρόνια της ζωής-μου σ' αυτό το ζήτημα.
- Διαδικασίες εκτέλεσης και επίβλεψης έργου – το ουσιαστικότερο ίσως ζήτημα που μπορεί να επηρεάσει την τελική Ποιότητα ή να εκθρέψει τη λερναία ύδρα της Ετεροδοσοληψίας, όσο η Επίβλεψη δέν είναι στελεχωμένη, οργανωμένη και αμειβόμενη «κατοπτρικά», όπως και ο Κατασκευαστής του έργου – και μάλιστα δαπάναις του ίδιου του έργου: Δικά-μας είναι τα λεφτά – **εμείς** να τα δώσουμε συννόμως στην Επίβλεψη μέσω σχετικού «ταμιεύματος», κι όχι παρανόμως ο Εργολάβος!

Δέν υπάρχει χρόνος και χώρος για μια επαρκή ανάλυση των ως άνω δεδομένων, μέσα στην απέραντη περιπλοκή των οποίων σέρνεται ο όφιος της Διαφθοράς – περιπλοκής που δέν συμβαίνει σε άλλες κατηγορίες κρατικών προμηθειών.

Έτσι για την ιστορία μόνον, επιτρέψτε-μου να θυμίσω την μαθηματική φόρμουλα που είχα διατυπώσει τότε, ακολουθώντας τον Νόμο του Ωμ στον Ηλεκτρισμό. Έλεγα λοιπόν ότι η ένταση της ετεροδοσοληψίας ισούται με το πηλίκον του δυναμικού που την ενθαρρύνει, διά των αντιστάσεων που προβάλλονται εις τούτο. Και ήταν το «δυναμικόν» ίσον με τη διαφορά μεταξύ της επίορκης και της νόμιμης αντιμισθίας του δωροδότη ή του δωρολήπτη, ενώ οι «αντιστάσεις» ήσαν άθροισμα της νομικής αντίστασης (διατιθέμενοι μηχανισμοί ελέγχου) και της ηθικής αντίστασης. Κι όλο τούτο όμως πολλαπλασιαζόταν με εναν συντελεστή ίσον με το πηλίκον ενός «δείκτη επείγοντος» του έργου (αλλίμονό-μας απ' τα κατεπείγοντα), διαιρεμένου με το γινόμενο του βαθμού εξορθολογισμού παραγωγής των δημοσίων έργων, επι την τετραγωνική ρίζα του μεγέθους του έργου (διότι

στα μικρά και «αποκεντρωμένα» έργα το ποσοστό της δωροληψίας ήταν δυσανάλογα μεγαλύτερο).

- γ) Έχει γίνει μεγάλη **πρόοδος** πάνω σε κάμποσους απ' αυτούς τους παράγοντες που διαμορφώνουν την ένταση του φαινομένου. Δεν θ' αναφερθώ λεπτομερώς εδώ σήμερα στα σημεία αυτής της προόδου. Οι πάντες όμως γνωρίζουν ότι η Πολιτεία δεν έχει εξαντλήσει τα πολύ μεγάλα ακόμη περιθώρια τέτοιων βελτιώσεων. Το ίδιο άλλωστε ισχύει και για τα ηθολογικά χαρακτηριστικά της Κοινωνίας-μας, περι της **επιδεινώσεως** των οποίων υπάρχουν κάμποσες ενδείξεις τα τελευταία χρόνια – κι όχι μόνον στην Ελλάδα...

Επομένως, θα ήταν αφελές να πιστέψει κανείς ότι το εκτεταμένο και επονείδιστο έγκλημα που μας απασχολεί εδώ σήμερα, θα λάβει τέλος επειδή όλος ο μελετητικός και κατασκευαστικός κόσμος της Χώρας είχε την γενναιότητα φωνής «όχι άλλο πιά!». Αντιθέτως, ο φόβος είναι ότι **θα ενταθεί** περαιτέρω λόγω της ίδιας της οικονομικής Κρίσης της Χώρας, η οποία Κρίση μεταβάλλει επι τα χείρω πολλές απ' τις μεταβλητές της εξίσωσης για την οποία μιλούσαμε προ ολίγου. Ο φόβος είναι ότι οι (όσον ολίγοι) κακοί Εργολάβοι, ελλείψει εργασίας, θα αδιαφορούν περισσότερο για τα δικαιώματα των Συναδέλφων-τους Εργολάβων – και οι κακοί δημόσιοι παράγοντες (**επίορκοι**: παράγοντες Αυτοδιοίκησης, κομματικοί μεσάζοντες και δημόσιοι Μηχανικοί – όσο λίγοι κι αν είναι) θα εντείνουν την άσκηση αυτού του πανάθλιου παναθλήματος. Και σπεύδω να 'πώ ότι ετούτη η μαύρη πρόβλεψη ισχύει ακόμη χειρότερα για όλους τους τομείς επαγγελματικών συναλλαγών μέσα σε μια χώρα σε Κρίση πολλαπλή (ηθική κυρίως, κατα την ταπεινή-μου αντίληψη).

8. Η απίστευτη πρωτοβουλία των Ελληνικών Εργοληπτικών Ενώσεων

Κι όμως: Μέσα σ' αυτή τη θλίψη και την απαισιοδοξία, ακούσθηκε η απίστευτη απόφαση χιλιάδων Εργολάβων σε πλήθος συλλόγων, ομοσπονδιών και επαγγελματικών Συνομοσπονδιών να αποκηρύξουν λέει την Ετεροδοσοληψία. Και το κάνουν συλλογικά, δημοσίως και φωναχτά – χωρίς να περιμένουν, τάχα, πρώτα το Κράτος να βελτιώσει τις απομένουσες (όντως δωροδοσιογόνες) συνθήκες παραγωγής των δημοσίων έργων – «και ύστερα εμείς να πάψομε να κλέβομε»...

Και θ' απαντήσω αμέσως εδώ γιατί όλο τούτο **δέν** είναι ουτοπία, όπως κακεντρεχώς μου το επεσήμαναν μερικοί καλοί φίλοι.

- α) Πρώτον, ετούτος ο συναγερμός για ενα εξόχως πολιτικό και οικονομικό πρόβλημα της Χώρας, δίνει τράνταγμα συνειδήσεων – συνιστά σύμβολο ντομπροσύνης – σε στιγμές πανικού και αντεθνικής παραίτησης. Η πειραματική Ψυχολογία προβλέπει εμπειρικώς ότι το 30% των αρμοδίων, των παικτών και των συναρμοδίων θ' ακούσουν την Καρδιά-τους τώρα. Η ουτοπία γίνεται ενμέρει έστω Εντοπία. Κέρδος πρώτο.
- β) Τώρα πιά, κάθε τέτοια παράβαση γίνεται καραμπινάτο πειθαρχικό αδίκημα – και θα φοβηθεί άλλο ενα 40% υποψηφίων – φτάνει βέβαια ο Τεχνικός Κόσμος της Χώρας να μην υποστείλει την αντιλαδωτική αγωνιστικότητα που δείχνει σήμερα.

γ) Τρίτον κέρδος θα προκύψει απ' την εντελώς πρακτική πρόνοια ότι οι συνεργαζόμενες Εργολαβικές Ενώσεις σχεδιάζουν να συστήσουν «Συμβούλιο Γερόντων για την Ηθική Προστασία του Επαγγέλματος» (ΣΥΓΗΠΕ για τους φίλους) στο οποίο προσέρχονται οι καταγγέλοντες, χωρίς να κινδυνεύουν να μηνυθούν επι συκοφαντική δυσφημήσει. Το Συμβούλιο Γερόντων επιλαμβάνεται, σε συνεργασία με το αντίστοιχο Συμβούλιο Γερόντων των Μελετητών ή, ανάλογα με την καταγγελία, με το Συμβούλιο Γερόντων των Μηχανικών του Δημοσίου: Έτσι, τα πάντα εξετάζονται απο Συναδέλφους ανεξαρτήτους μέν, συνεργάσιμους δέ λόγω μακράς συναδελφικής σχέσης με τους άλλους (και λόγω του πλησιάζοντος θανάτου ακόμη). Κι όταν τυχόν διασταυρωθεί καλά η καταγγελία, τα Συμβούλια Γερόντων δρουν κατευθείαν: νουθετούν τους εμπλεκόμενους, και αποκαθιστούν εξωδίκως την τιμιότητα των σχέσεων ή προχωρούν αυτεπαγγέλτως στον άμεσο πειθαρχικό κολασμό.

Έτσι, Κυρίες και Κύριοι, χάρις σ' αυτόν τον θεσμό (όχι και τόσο πρωτότυπον άλλωστε, αφού λειτουργούσε καί στις μεσαιωνικές Συντεχνίες καί στα ελληνικά κεφαλοχώρια προ δύο αιώνων), θα κερδίσομε και το υπόλοιπο 30% των αρμοδίων, εμπλεκομένων και συναρμοδίων.

Στο σημείο αυτό, σας οφείλω μian εξήγηση εκτός χειρογράφου: Δέν εγνώριζα μέχρι σήμερα το πρωί ότι θα έλλειπαν σήμερα οι απο πολλών δεκαετιών φίλτατοί-μου Μηχανικοί του Δημοσίου. Η απουσία Συλλογικής Συναπόφασης ή Χαιρετισμού (ή απλής συμμετοχής στη σύναξη) εκπροσώπων της ΕΜΔΥΔΑΣ, εμφανίζεται ως άκρως **δυσερμήνευτη** – λαμβάνοντας όμως υπόψη την επανειλημμένως διατυπωθείσαν απ' την ΕΜΔΥΔΑΣ καταδίκη της Ετεροδοσοληψίας, είναι **απολύτως βέβαιον** ότι σύντομα θα έχομε πλήρη συνεργασίαν όλων των Μηχανικών της Χώρας, για το εθνοσωτήριο τούτο έργο. Απλώς: δέν γίνεται να λείπει κανείς απ' τον συναγερμό!

9. Κι οι άλλες Συντεχνίες – εκτός των Μηχανικών;

Τελευταίο αλλ' όχι έσχατο, που λέν και οι αγγλοσάξονες, ετούτος ο σημερινός πρωτότυπος για τα ελληνικά πράγματα συναγερμός μίας κατηγορίας Επαγγελματιών, είναι βέβαιον ότι θα βρεί τάχιστα μιμητές απο κάθε Συντεχνία άλλων Επαγγελματιών – πλήν βεβαίως εκείνων των Συντεχνιών που απαρτίζονται απο Μέλη εκ θεού Αδιάφθορα, οι οποίες φυσικά θα σιγήσουν – και τότε θα ξέρομε ποιούς να συγχαρούμε, **τρομάρα τους...**